МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАУКОВИЙ ЧАСОПИС

НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

Серія 15

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІ
ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
(фізична культура і спорт)

Випуск 5 **(136) 21**

Київ
Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова
2021

УДК 0.51
Н 34
WEB сторінка електроного видання : http://enpuir.npu.edu.ua; **http:// spppc.com.ua**
www.ffvs.npu.edu.ua/chasopys-npu-seriia-15.
Збірник входить до переліку фахових наукових видань України за галузями науки:
«Педагогічні науки» – (наказ Міністерства освіти і науки України № 1222 від 07.10.2016 р.)
«Фізичне виховання і спорт» – (наказ Міністерства освіти і науки України № 528 від 12.05. 2015 р.).
Державний комітет телебачення і радіомовлення України: свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації - серія КВ № 8821 від 01.06.2004 р.

Збірник включено до переліку наукових фахових видань України категорії «Б» за галузями наук: 011 «Педагогічні науки», 017 «Фізичне виховання і спорт» – (Наказ Міністерства освіти і науки № 886 від 02.07.2020).

Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць / За ред. О. В. Тимошенка. – Київ : Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2021. – Випуск 5 (136) 21. – с.157

У статтях розглядаються результати теоретичних та науково-експериментальних досліджень у галузі педагогічної науки, фізичного виховання та спорту, висвітлюються педагогічні, медико-біологічні, психологічні і соціальні аспекти, інноваційні технології навчання фізичної культури, практики підготовки спортсменів. Збірник розрахований на аспірантів, докторантів, наукових, педагогічних та науково-педагогічних працівників . Статті друкуються в авторській редакції.

Редакційна рада:

Андрущенко В.П доктор філософських наук, академік НАПН України, ректор НПУ імені М.П.Драгоманова; *(гол.Ред. ради);*
Бондар В. І. доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України, НПУ імені М.П.Драгоманова;
Вернидуб Р.М. доктор філософських наук, професор, НПУ імені М.П. Драгоманова;
Євтух В.Б. доктор історичних наук, професор, НПУ імені М.П.Драгоманова;
Дробот І.І. доктор історичних наук, професор, НПУ імені М.П. Драгоманова;
Жалдак М.І. доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України, НПУ імені М.П.Драгоманова;
Зернецька А.А. доктор педагогічних наук, професор, НПУ імені М.П.Драгоманова;
Мацько Л.І. доктор філологічних наук, професор, академік НАПН України, НПУ імені М.П.Драгоманова;
Падалка О.С. доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, НПУ імені М.П.Драгоманова;.
Синьов В.М. доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України, НПУ імені М.П.Драгоманова;
Торбін Г.М. доктор фізико-математичних наук наук, професор, НПУ імені М.П.Драгоманова;
Шут М.І. доктор фізико-математичних наук, професор, академік НАПН України, НПУ імені М.П.Драгоманова.

Головний редактор О. В. Тимошенко

Редакційна колегія серії:

Тимошенко О.В. доктор педагогічних наук, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, професор, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова;
Томенко О.А. доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор, Сумський державний педагогічний університет;
Путров С. Ю. кандидат педагогічних наук, професор Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова;
Дьоміна Ж.Г. кандидат педагогічних наук, доцент, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова;
Малечко Т.А. кандидат педагогічних наук, доцент, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
Андрєєва О.В. доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор, Національний університет фізичного виховання і спорту України;
Грибан Г.П. доктор педагогічних наук, професор, Житомирський державний університет імені І.Франка;
Пронтенко К.В. доктор педагогічних наук, професор, Житомирський військовий інститут імені С. П. Корольова;
Пронтенко В.В. кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, Житомирський військовий інститут імені С. П. Корольова;
Ейдер Ежи доктор педагогічних наук доктор наук з фізичного виховання, професор Щецинського університету, Польща;
Приймаков О.О. доктор біологічних наук, професор, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова.

Схвалено рішенням Вченої ради НПУ імені М.П. Драгоманова

ISSN 2311-2220

© Автори статей, 2021
© НПУ імені М.П.Драгоманова, 2021
© Редакційна колегія серії, 2021

Збірник друкується щомісяця

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

NAUKOWYI CHASOPYS

NATIONAL PEDAGOGICAL DRAGOMANOV UNIVERSITY

Series 15

SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL
PROBLEMS OF PHYSICAL CULTURE
(physical culture and sports)

Issue 5 (136) 21

Kyiv
Publishers of National Pedagogical Dragomanov University
2021

UDC 0.51
N 34
WEB page of electronic edition: http://enpuir.npu.edu.ua; **http:// spppc.com.ua**
www.ffvs.npu.edu.ua/chasopys-npu-seriia-15
The collection is included in the list of professional scientific publications of Ukraine in the branches of science:
"Pedagogical Sciences" (order of the Ministry of Education and Science of Ukraine №. 1222 dated 07.10.2016)
"Physical education and sport" - (order of the Ministry of Education and Science of Ukraine № 528 dated 12.05.2015).
State Committee for Television and Radio Broadcasting of Ukraine: Certificate of State Registration of the Printed Media - Series KV № 8821 dated 01.06.2004.
The collection is included in the list of scientific professional publications of Ukraine of category "B" by branches of science: 011 "Pedagogical sciences", 017 "Physical education and sports" - (Order of the Ministry of Education and Science № 886 from 02.07.2020).
Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series № 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports): Sb. scientific works / Ed. O. V. Tymoshenko. - K.: Publishing house of National Pedagogical Dragomanov University, 2021 - Issue 5 (136) 21. – s. 157

The article deals with the results of theoretical and scientific-experimental research in the field of pedagogical science, physical education and sports, highlights pedagogical, medical and biological, psychological and social aspects, innovative technologies of training physical culture, training practices of athletes. The collection is intended for graduate students, doctoral students, scientific, pedagogical and scientific and pedagogical workers. Articles are printed in the author's wording.

Editorial Board:

Andrushchenko V. Doctor of Philosophy, Academician of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, rector of the National Pedagogical Dragomanov University (head of the board);
Bondar V. Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, National Pedagogical Dragomanov University;
Vernidub R. Doctor of Philosophy Sciences, Professor, National Pedagogical Dragomanov University;
Yevtukh V. Doctor of History Sciences, Professor, National Pedagogical Dragomanov University;
Drobot I. Doctor of Historical Sciences, Professor, National Pedagogical Dragomanov University;
Zhaldak M. Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, National Pedagogical Dragomanov University;
Zernetska A. Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, National Pedagogical Dragomanov University;
Matsko L. Doctor of Philology Sciences, Professor, Academician of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, National Pedagogical Dragomanov University;
Padalka O. Doctor of Pedagogical. Sciences, Professor, Corresponding Member of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, National Pedagogical Dragomanov University;
Sinyov V. Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, National Pedagogical Dragomanov University;
Torbin G. Doctor of Physical and Mathematical Sciences, Professor, National Pedagogical Dragomanov University;
Shut M. Doctor of Sciences (Physics and Mathematics), Professor, Academician of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, National Pedagogical Dragomanov University.

Responsible editor O. Tymoshenko

Editorial board:

Tymoshenko O. Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Candidate of Science in Physical Education and Sports, National Pedagogical Dragomanov University;
Tomenko O. Doctor of Science in Physical Education and Sports, Professor, Sumy State Pedagogical University;
Putrov S. Candidate of Pedagogical Sciences, Professor, National Pedagogical Dragomanov University;
Domina Zh Candidate of Pedagogical Sciences, Assistant Professor, National Pedagogical Dragomanov University;
Malechko T. Candidate of Pedagogical Sciences, Assistant Professor, National Pedagogical Dragomanov University;
Andreeva O. Doctor of Science in Physical Education and Sports, Professor, National University of Physical Education and sports of Ukraine;
Griban G. Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Zhytomyr State University named after I.Franko;
Prontenko K. Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, S. Korolev Zhytomyr Military Institute;
Prontenko V. Candidate of Science in Physical Education and Sports, Assistant Professor, S. Korolev Zhytomyr Military Institute;
Ayer Ezhie Doctor of Pedagogical Sciences, Doctor of Science in Physical Education, Professor at Szczecin University, Poland;
Priyamakov O. Doctor of Biological Sciences, Professor, National Pedagogical Dragomanov University.

Approved by the decision of the Academic Council of the National Pedagogical Dragomanov University
ISSN 2311-2220 *© Authors of articles, 2021 © National Pedagogical Dragomanov University, 2021*

The collection is published monthly

ЗМІСТ 5 (136) 2021

1. *Dakal N., Smirnov K., Cherevuchko O.* FEATURES OF TEACHING SWIMMING TECHNIQUES OF STUDENTS AT DIFFERENT STAGES OF TRAINING…… 9
2. *Martynov Yu., Koryukaev M., Sobolenko A.* ADVANCING PHYSICAL TRAINING OF STUDENTS FOR ATHLETICISM…… 12
3. *Агеєв П. М., Запольський Д. П.* ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ СПОРТСМЕНІВ ДО СПЕЦИФІЧНИХ РУХОВИХ ДІЙ В БОКСІ…… 15
4. *Байрамов Р. Х огли, Бондар А. С., Бондар Т. С., Головійчук І. М.* КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ НЕОЛІМПІЙСЬКОГО СПОРТУ (НА ПРИКЛАДІ СУМО). …… 18
5. *Бакіко І. В., Черкашин Р. Є., Яковів В. І.* СТАВЛЕННЯ БАТЬКІВ ДО ДОТРИМАННЯ СКЛАДОВИХ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СВОЄЇ ДИТИНИ. …… 23
6. *Балан Б. А.* ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ ТРЕНУВАЛЬНИХ МІКРОЦИКЛІВ У ЗМАГАЛЬНОМУ ПЕРІОДІ ПРИ ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТСЬКИХ КОМАНД У ФУТБОЛІ. …… 26
7. *Волошко Л. Б., Бойко Г. М.* СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ СПОРТСМЕНІВ З ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ…… 29
8. *Гаврилова Н. М., Кузьменко Н. В.* ПРОЕКТУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ…… 33
9. *Гамалій В. В., Шевчук О. М., Байдаченко В. А.* ОБОПІЛЬНІ АТАКИ ШАБЛІСТІВ ВИСОКОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ НА ЗМАГАННЯХ ФЕХТУВАЛЬНОГО СЕЗОНУ 2018/2019…… 36
10. *Долженко Л. П., Перегінець М. М., Веклич О. Ю.* ВПЛИВ СЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ ВОЛЕЙБОЛОМ НА ФІЗИЧНУ ПІДГОТОВЛЕНІСТЬ СТУДЕНТОК ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ…… 42
11. *Дорофєєва Т. І.* ЗАСТОСУВАННЯ ВИМОГ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ І ВПОРЯДКОВАНИХ СТАНДАРТАМИ ПРАКТИК ДО УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНИХ ПОСЛУГ…… 47
12. *Єжова О.О., Бріжатий О.В., Король С.А., Воропаєв Д.С., Ситник О.А., Бріжата І.А.* ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ФІЗИЧНИХ ТЕРАПЕВТІВ: ВПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ МАГІСТЕРСЬКИХ ПРОГРАМ З ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ В УКРАЇНІ…… 53
13. *Лаврентьєв О. М., Крупеня С. В., Малинський І. Й.* ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ТРЕНЕРА З ОБРАНОГО ВИДУ СПОРТУ…… 58
14. *Лахтадир О. В., Поляничко О., Єретик А., Коротя В., Совгіря Т.* РІВНІ СФОРМОВАНОСТІ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ…… 62
15. *Лисенчук С. Г., Крайник Я. Б., Тупєєв Ю. В., Архипов В. В.* ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОЇ ТА ТЕХНІКО-ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ ЮНИХ ФУТБОЛЬНИХ ВОРОТАРІВ 13–14 РОКІВ…… 67
16. *Мірошніченко В., Швець О., Самоленко Т., Сальников О.* ДИНАМІКА ПОКАЗНИКІВ ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ У ЖІНОК 25-35 РОКІВ РІЗНИХ СОМАТОТИПІВ ПІД ВПЛИВОМ ЗАНЯТЬ АКВАФІТНЕСОМ…… 72
17. *Оліярник В. І., Світлик В. В., Булатов О. М., Боровик Ю. І.* ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ІЗ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ПІД ЧАС КАРАНТИНУ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ…… 76
18. *Панкратов М. С.* ФАКТОРИ СОЦІАЛЬНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ НА ФІЗИЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ТА МЕТОДИКА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ МОТИВІВ ФІЗИЧНОЇ АКТИВНОСТІ ОСОБИСТОСТІ…… 80
19. *Попрошаєв О. В., Попрошаєва О. А.* ПИТАННЯ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ОСВІТИ ТА ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ…… 83
20. *Прус Н. М., Ускова С. М., Руденко Г. А.* ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА…… 88
21. *Пуздимір М. І., Чехівська Ю. С., Цимбалюк К. В.* ГІМНАСТИЧНІ ВПРАВИ ЯК ЗАСІБ ПОКРАЩЕННЯ РІВНЯ ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ…… 90
22. *Пятницька Д. В., Соколюк О. В., Шестерова Л. Є., Лученцова І. С.* ДИНАМІКА РІВНЯ МАКСИМАЛЬНОГО СПОЖИВАННЯ КИСНЮ У БІГУНІВ НА СЕРЕДНІ ДИСТАНЦІЇ В РІЧНОМУ ЦИКЛІ ПІДГОТОВКИ…… 94
23. *Рябинчук І.О., Сушко Р.О.* ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ КОРОНАВІРУСУ…… 98
24. *Семененко В.П., Білецька В.В., Завальнюк В.Л., Яременко О.М.* САМОООЦІНКА ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ…… 102
25. *Семенів Б. С., Приставський Т. Г., Сопіла Ю. М., Стахів М. М., Якимишин І. Д.* ПІДВИЩЕННЯ РІВННЯ ТЕХНІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЖІНОК У БОРОТЬБІ НА ПОЯСАХ «АЛИШ» НА ЕТАПІ ПОЧАТКОВОЇ ПІДГОТОВКИ… 107
26. *Сергієнко Ю. П., Головащенко Р. В., Чаплигін В. П., Гаєвий В. Ю., Гулай В. С.* ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ З ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ…… 112
27. *Степаненко О. С., Буйвало В. П.* ЗАСТОСУВАННЯ ВІЗУАЛЬНИХ МЕТОДІВ У ДІАГНОСТИЦІ ТЕНДІНОПАТІЙ СПОРТСМЕНІВ. …… 117
28. *Супруненко М. В.* АУТОГЕННЕ ТРЕНУВАННЯ І МЕТОДИ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ…… 120
29. *Терещенко В. І., Коропатов Б. М., Ніколенко П. В.* ВАРІАНТИ ТРИВАЛОСТІ МЕЗОЦИКЛІВ БЕЗПОСЕРЕДНЬОЇ ПЕРЕДЗМАГАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ ЛЕГКОАТЛЕТІВ…… 124
30. *Тимчик С. Г., Бриксін О. О., Омелянчук Є. П.* ВПЛИВ РІЗНИХ ТИПІВ НАВАНТАЖЕНЬ НА СЕРЦЕВО-СУДИННУ Й М'ЯЗОВУ СИСТЕМИ В ПРОЦЕСІ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМ ВИХОВАННЯМ НА ВІДДІЛЕНІ АТЛЕТИЧНОЇ ГІМНАСТИКИ. …… 128

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2021.5(135).14

Лахтадир О. В.,
канд. психол. наук,
ст. викладач кафедри спорту та фітнесу,
Київський університет імені Бориса Грінченка, м. Київ
Поляничко Олена,
канд. психол. наук, доцент, доцент кафедри спорту та фітнесу,
Київський університет імені Бориса Грінченка, м. Київ
Єретик Анатолій,
канд. психол. наук, доцент, доцент кафедри спорту та фітнесу,
Київський університет імені Бориса Грінченка, м. Київ
Коротя Володимир,
ст. викладач, кафедра кафедри спортивної підготовки,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Совгіря Тетяна
ст. викладач, кафедра кафедри спортивної підготовки,
Національний авіаційний університет, м. Київ

РІВНІ СФОРМОВАНОСТІ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

Вплив нових соціально-економічних, навчально-професійних запитів сьогодення створює необхідність у вивченні й науковому аналізі комунікативної компетентності фахівців фізичної культури і спорту це дасть можливість ефективно виконувати професійні завдання та активно взаємодіяти у їх майбутній професійній діяльності.

Здійснено дослідження рівнів комунікативної компетентності та її структурних компонентів майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту залежно від статі та спеціальності.

Психодіагностика рівнів комунікативної компетентності та деяких її складових у студентів дала такі результати: майбутні фахівці з фізичної культури і спорту характеризуються здебільшого середнім та низьким рівнями розвитку комунікативної компетентності.

Ключові слова: *комунікативна компетентність, рівні комунікативної компетентності, компоненти комунікативної компетентності.*

Lakhtadyr O., Polianychko O., Yeretyk A., Korotya V., Sovgiria T. Levels of formation of communicative competence of the future specialist in physical culture and sport. *The impact of new socio-economic, educational and professional demands of today creates the need for study and scientific analysis of communicative competence of specialists in physical culture and sports, it will allow to effectively perform professional tasks and actively interact in their future professional activities.*

Aim*: on the basis of psychological-experimental research to analyze the levels of development of communicative competence in future professionals in physical culture and sports.*

Methods and organization of research*. Theoretical - analysis, synthesis, generalization, systematization. Empirical - experiment, observation, conversation, expert evaluation, questionnaire, testing.*

Results of research and discussion. *A study of the levels of communicative competence and its structural components of future specialists in physical culture and sports depending on gender, specialty.*

Conclusions. *Psychodiagnostics of levels of communicative competence and some of its components in students gave the following results: future specialists in physical culture and sports are characterized mostly by medium and low levels of development of communicative competence.*

Key words: *communicative competence, levels of communicative competence, components of communicative competence.*

Вступ. Важливо дослідити комунікативну компетентність та її розвиток у майбутнього фахівця ще з часу навчання у вищому навчальному закладі, коли закладається підґрунтя для його професійно-особистісного і комунікативного розвитку. На сьогодні не існує загальновизнаного підходу до практики розвитку комунікативної компетентності у майбутнього фахівця з фізичної культури і спорту, що враховував би специфіку становлення у нього комунікативних характеристик. Саме у студентські роки відбувається активне набуття студентами індивідуального досвіду в професійному спілкуванні, «оформлення» професійних, комунікативних і організаційних навичок і вмінь у сфері навчально-професійного спілкування. Відтак, наше психолого-експериментальне дослідження покликане розкрити специфіку розвитку комунікативної компетентності у майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту.

Мета дослідження на основі психолого-експериментального дослідження проаналізувати рівні розвитку комунікативної компетентності у майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту.

Методи і організація дослідження. Теоретичні – аналіз, синтез, узагальнення, систематизація. Емпіричні – експеримент, спостереження, бесіда, експертна оцінка, анкетне опитування, тестування.

Результати дослідження та обговорення. Здійснено дослідження рівнів комунікативної компетентності та її структурних компонентів майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту залежно від статі, спеціальності.

Поняття комунікативна компетентність утворилося від лат. communico, що означає робити загальним, зв'язувати, спілкуватися, і competens (competentis) – здатний. Звідси до змісту цього поняття зазвичай відносять «сукупність знань про норми і правила ведення природної комунікації – діалогу, суперечки, переговорів і т. ін.» [12; 13]. Комунікативна компетентність пов'язана із здатністю передавання-прийняття інформації; з оволодінням різними засобами: вербальними і невербальними; з особистим впливом; досягненням однакового сприйняття комунікативної ситуації.

Методологічні проблеми спілкування і комунікативної компетентності як ефективного психологічного інструмента суб'єкта комунікації аналізувалися у працях К.О. Абульханової-Славської, Г.М. Андреєвої, О.О. Бодальова, Л.П. Буєвої, О.М. Леонтьєва, О.О. Леонтьєва, Б.Ф. Ломова, М.С. Кагана, С.Д. Максименка, Б.Д. Паригіна та ін. У дослідженнях Г.О. Балла, А.Б. Добровича, М.М. Заброцького, В.О. Кан-Каліка, Я.Л. Коломінського, М.Н. Корнєва, О.М. Корніяки, С.О. Мусатова, В.А. Семиченко, Т.С. Яценко розкрито різні сторони професійного спілкування і комунікативної компетентності його суб'єкта [1; 14; 15]. Науковцями (Ю.М. Ємельянов, Л.А. Петровська, С.В. Петрушин й ін.) вивчалися і психолого-педагогічні умови та чинники розвитку комунікативних вмінь особистості [16].

Уточнюючи розуміння сутності поняття «комунікативна компетентність», подамо такі його найбільш поширені тлумачення:

– знання норм і правил спілкування, адаптаційних навичок як умова досягнення ефективних відносин (В. Москаленко, А. Козлов, Т.Іванова) [6];

– орієнтованість особистості в різних ситуаціях спілкування, в умовах постійної зміни психічних станів, міжособистісних взаємин і соціальної ситуації (М.М. Обозов, Ю.М. Жуков) [11].

– уміння встановлювати і підтримувати необхідні контакти з іншими людьми (Г. Данченко, Ю.М. Жуков, С. Козак, Л.А. Петровська, П. Растєнніков, В.Степанов) [10];

– володіння сукупністю певних умінь (Т.Ладиженська, Є. Мелібруда, Н. Паніна, Р. Парошина) [8];

Сінаєв С.С., у своєму дослідження зазначає, що цілеспрямований процес формування комунікативної компетентності спортсменів-футболістів, повинен бути у вигляді систематизованого накопичення комунікативних знань, здібностей, навичок у процесі навчання. Комунікативна компетентність, на дамку науковця, це система навичок взаємодії з людьми (тренер, товариші по команді, з арбітрами), що дозволяє реалізувати спілкування, пристосоване до певного типу ситуацій [11]. Кондрацька Г. Д., Чепелюк А. В. в дослідженні системи формування професійно-мовленнєвої культури спілкування майбутніх фахівців фізичного виховання довели, що функціонально-комунікативний підхід є найефективнішим для системи формування професійно-мовленнєвої культури фахівців з фізичного виховання [12]. Н. Бесіда, А. Мартиненко, Ю. Мороз пропонують вправи для розвитку у студентів конструктивних комунікативних навичок на основі моделювання майбутньої професійної діяльності [13]. Молчанюк В. А розглядає деякі засоби інформаційних технології, які можуть бути застосовані при формуванні інформаційно-комунікативної компетентності у майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту (учителів фізичної культури, суддів по спорту, інструкторів тощо) [14].

Дослідження наукової літератури з приводу визначення сутності комунікативної компетентності показали, що існують два основних підходи до її тлумачення: через інтерпретацію найближчих до неї понять – комунікативні здатності і комунікативні знання та вміння.

Спираючись на теоретико-методологічні положення психології спілкування, положення про комунікативну компетентність, культуру спілкування та положення про міжособистісну комунікацію, ми розглядаємо комунікативну компетентність майбутнього фахівця як складне особистісне утворення суб'єкта спілкування, сукупність його комунікативних знань, вмінь та навичок. Комунікативна компетентність виступає психологічним інструментом особистості, за допомогою якого вона реалізує свою комунікативно-професійну діяльність.

У науковому дослідженні комунікативна компетентність, як і будь-які складні процеси і явища, піддано схематизації.

Стосовно визначення структури комунікативної компетентності є декілька підходів. По-перше, дослідники, визначаючи її структуру, роблять акцент на когнітивній складовій цього феномена, тобто на знаннях і здібностях, потрібних для побудови спілкування (В.П. Захаров, В.А. Лабунська, Є.В. Руденський, З.С. Смелкова, Н.Ю. Хрящева й ін.). По-друге, опис структури комунікативної компетентності дається через комунікативні вміння (А.В. Захаров, А.В. Мудрик). По-третє, до структурних елементів комунікативної компетентності, згідно з позицією О.В. Сидоренко, слід віднести і комунікативні знання, і комунікативні здібності, і комунікативні вміння. По-четверте, у складі комунікативної компетентності, крім знань, вмінь і навичок, дехто з дослідників виокремлює ще й особистісні особливості − передусім соціально-перцептивного плану (Л.І. Берестова, Ю.М. Ємельянов, Ю.М. Жуков, Є.П. Ільїн, Л.А. Петровська, Є.С. Семенов й ін.)[3; 4;7].

Окремо маємо зупинитися на трактуванні структури комунікативної компетентності, запропонованої відомим психологом Л.А. Петровською [5]. Вона виходить з того незаперечного факту, що реальне спілкування завжди являє собою складну та внутрішньо суперечливу єдність перцептивних, комунікативних й інтерактивних компонентів, суб'єкт-об'єктної і суб'єкт-суб'єктної форм, репродуктивного й продуктивного рівнів, спілкування глибинного, особистісного та поверхового, деперсоналізованого і т.д. Спираючись на такий підхід, вона розуміє структуру комунікативної компетентності як систему комунікативних, перцептивних й інтерактивних здатностей.

На думку А.Г. Самохвалової, комунікативна компетентність особистості є багаторівневою інтегративною якістю особистості (сукупність мотиваційних, когнітивних, поведінкових особливостей), зумовлюючи ефективне спілкування [9].

Так, С. Петрушин розглядає комунікативну компетентність як інтегративне утворення і вважає, що до складу зазначеної компетентності входять пізнавальний, поведінковий та емоційний компоненти. Науковець включає до складу когнітивного (пізнавального) компонента орієнтованість, психологічні знання і перцептивні здібності фахівця. Також сюди входить самопізнання особистості та пізнання партнерів зі спілкування. Зміст поведінкового компонента комунікативної компетентності, на думку С. Петрушина, охоплює вміння ефективно використовувати різні засоби вербального і невербального спілкування. Щодо змісту емоційного компонента, то науковець наголошує на важливості досвіду

різноманітного спілкування, позитивному ставленні і налаштуванні на партнера зі спілкування [6, с. 89–111].

У свою чергу, О.М. Корніяка вичленовує у психологічній структурі комунікативної компетентності, за допомогою якої суб'єкт у процесі діяльності і спілкування реалізує три основних функції: комунікативну, перцептивну й інтерактивну, − три структурних компоненти: комунікативно-мовленнєвий, соціально-перцептивний, інтерактивний. У зв'язку з цим дослідниця зауважує, що комунікативна компетентність об'єднує у своєму складі три основних групи вмінь, або здатностей (компетентностей):

- *Комунікативно-мовленнєву здатність*, що об'єднує такі вміння: а) отримання інформації; б) адекватне розуміння смислу інформації; в) програмування і висловлення своїх думок в усній і письмовій формі.
- *Соціально-перцептивну здатність* як сприймання і розуміння сутності іншої людини, взаємопізнання і взаємооцінку. Ця здатність передбачає такі вміння: а) створення образу іншої людини (розуміння її психологічної й особистісної сутності); б) моральні уявлення (емпатія як усвідомлення почуттів, потреб, інтересів інших людей, повага до партнера зі спілкування, тактовність тощо); в) рефлексію (самоусвідомлення – розуміння своїх внутрішніх станів, емоцій, ресурсів, уподобань, інтуїція).
- *Інтерактивну здатність* як вміння організовувати і регулювати взаємодію та взаємовплив та досягати взаєморозуміння. Ця здатність об'єднує такі вміння: а) знання соціально-комунікативних норм, зразків поведінки, соціальних ролей: б) здатність до соціально-психологічної адаптації; в) контроль за поведінкою у взаємодії, вміння розв'язувати конфлікти; г) здатність справляти вплив на партнера зі спілкування: вміння слухати і володіння ефективною тактикою переконання іншої людини.

Спираючись на цей підхід, можна говорити про три види компетентності (три компоненти) у спілкуванні, що їх об'єднує таке особистісне утворення, як комунікативна компетентність. Особистість має бути спрямована на віднайдення різноманітної палітри засобів, які сприяють повноті самовираження партнерів у взаємодії, на осягнення всіх граней їх компетентності – комунікативно-мовленнєвої, соціально-перцептивної та інтерактивної [2].

Застосовуючи системний підхід до аналізу структури комунікативної компетентності, ми виділили чотири основних компоненти: *когнітивний (пізнавальний), комунікативно-мовленнєвий, соціально-перцептивний та інтерактивний.* Всі структурні компоненти комунікативної компетентності перебувають у нерозривній єдності між собою, але для зручності аналізу ми розглядаємо кожен з компонентів окремо.

Визначена нами теоретико-психологічна структура комунікативної компетентності не є вичерпною: це динамічне утворення, здатне поглиблювати свій зміст завдяки включенню до свого складу нових структурних елементів у процесі професійного розвитку студентів.

Дослідження проводилося на базі Київського університету імені Бориса Грінченка упродовж 2018 –2020 рр. В емпіричному дослідженні взяли участь студенти І – ІІ курсу 60 студентів Факультету здоров'я, фізичного виховання і спорту Київського університету імені Бориса Грінченка віком від 17–18 років, які навчалися за спеціальністю «Фітнес та рекреація» та «Тренерська діяльність».

Одним із головних завдань нашого дослідження є визначення рівнів сформованості комунікативної компетентності та її компонентів у досліджуваних студентів.

Отримані в дослідженні дані стосовно розвитку комунікативної компетентності досліджуваних можна представити наочно – у вигляді діаграми (див.: рис. 1).

Як бачимо з рис. 1, у значної частини студентів (58 %) комунікативна компетентність сформована на середньому рівні. Низький рівень сформованості комунікативної компетентності зафіксовано у 38 % студентів. Високим рівнем комунікативної компетентності володіє 4 % студентів.

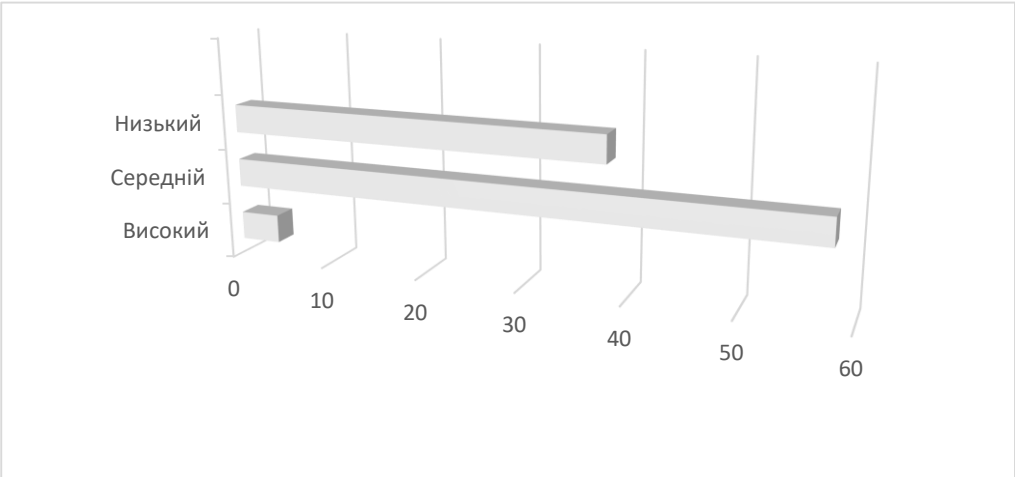

Рис. 1. Рівні розвитку комунікативної компетентності студентів (п=60; у %)

Отримані емпіричні дані стосовно розвитку структурних компонентів комунікативної компетентності наочно можна представити у вигляді діаграми (див.: рис. 2.2).

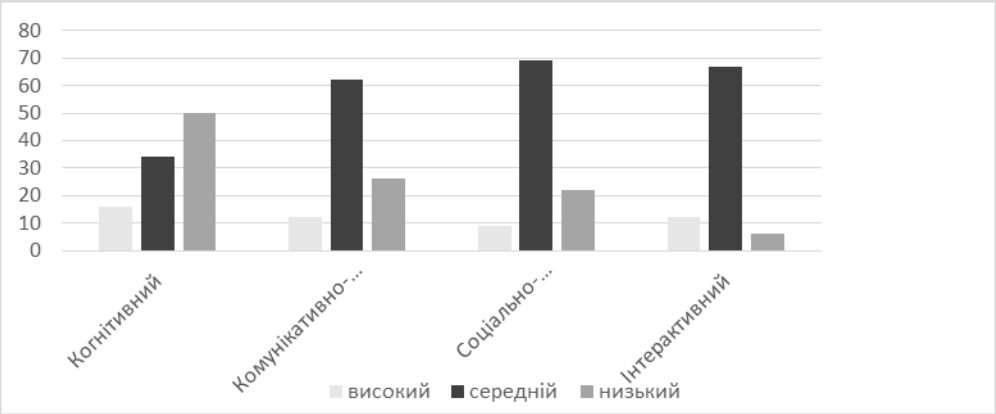

Рис. 2. Рівні розвитку структурних компонентів комунікативної компетентності студентів (п=60; у %)

Наразі проаналізуємо особливості розвитку комунікативної компетентності студентів залежно від статі (див.: рис 3). Зауважимо, що 40,3 % нашої вибірки становлять чоловіки і 59,7 % жінки. Порівняно з чоловіками, у котрих не зафіксовано високого рівня розвитку комунікативної компетентності, у жінок спостерігається високий рівень її розвитку, хоча він поширюється лише на 2,6 їх відсотка. Значний відсоток чоловіків має середній рівень розвитку комунікативної компетентності: 72,2 %; відповідно низьким рівнем володіють 28,8 % чоловіків.

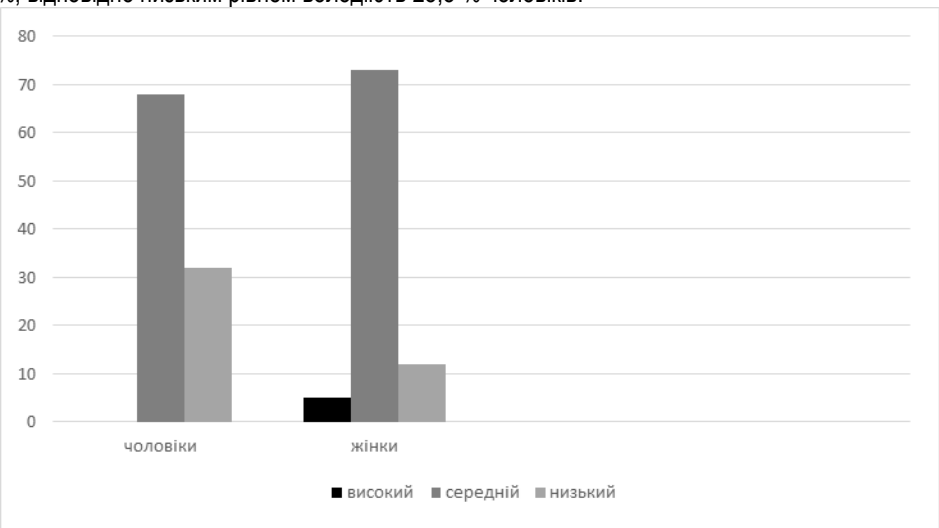

Рис. 3. Рівні розвитку комунікативної компетентності студентів залежно від статі (п=60; у %)

У свою чергу, 73 % студенток мають середній рівень розвитку комунікативної компетентності, 12 % – низький рівень її сформованості і відповідно 5 % – низький.

В нашому дослідженні брали участь лише студенти денної форми навчання, котрі навчалися за такими спеціальностями: «Фітнес та рекреація» і «Тренерська діяльність». З них 22 студенти опановують спеціальність «Фітнес та рекреація», а 38 осіб – «Тренерська діяльність».

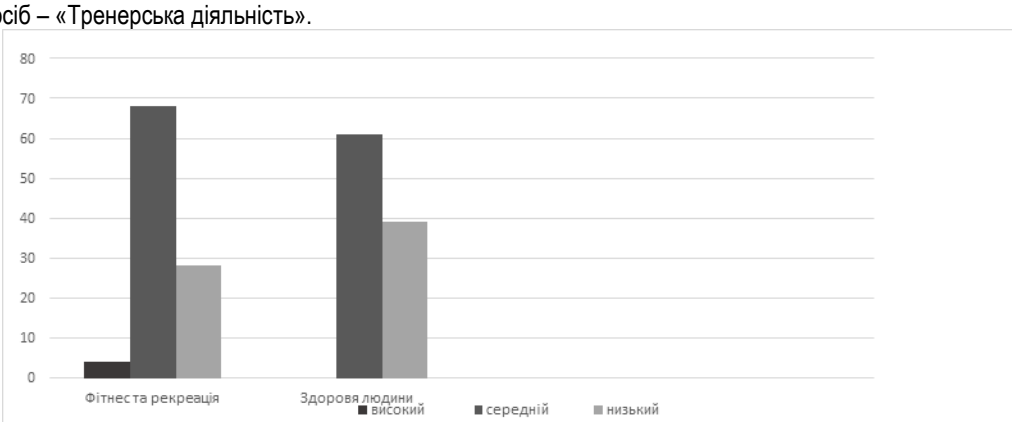

Рис. 4. Рівні розвитку комунікативної компетентності студентів залежно від спеціальності(п=60; у %)

Незначний відсоток студентів (4 %), котрі навчаються за спеціальністю «Фітнес та рекреація», мають високий рівень розвитку комунікативної компетентності (див.: рис. 4). Натомість у студентів, що навчаються за спеціальністю «Тренерська діяльність», взагалі не зафіксовано високого рівня розвитку комунікативної компетентності. Менша кількість цих студентів мають середній рівень розвитку комунікативної компетентності порівняно зі студентами, котрі навчаються за спеціальністю «Фітнес та рекреація»: відповідно 68 % і 61 %. До того 39 % студентів, які навчаються за спеціальністю «Тренерська

діяльність», властивий низький рівень розвитку комунікативної компетентності, що перевищує певною мірою кількість (28 %) тих досліджуваних, котрі навчаються за спеціальністю «Фітнес та рекреація».

Зі сказаного випливає, що сформованість комунікативної компетентності у майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту є недостатньою, а володіння студентами окремими її комунікативними проявами слід розвинути до вищого рівня.

Висновки. Відтак, комунікативна компетентність – це сукупність комунікативниих знань, вмінь і навичок, потрібних фахівцю для ефективної професійно-комунікативної діяльності. Запропонована нами структура містить чотири основних компоненти: когнітивний, комунікативно-мовленнєвий, соціально-перцептивний та інтерактивний. Психодіагностика сформованості комунікативної компетентності та деяких її складових у студентів дала такі результати: майбутні фахівці з фізичної культури і спорту характеризуються здебільшого середнім та низьким рівнями розвитку комунікативної компетентності. Це й зумовлює потребу в її подальшому розвитку та корекції у процесі цілеспрямованого формувального впливу.

У перспективі дослідження – більш глибоке вивчення показників та структурних компонентів комунікативної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту.

Література.

1. Жирун ОА. Психологічні особливості розвитку комунікативної компетентності у майбутніх редакторів. К, 2006.

2. Корніяка ОМ. Особливості розвитку комунікативної компетентності фахівців на різних етапах їх професійного становлення. Психолінгвістика: [зб. Наук. Праць ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»]. Переяслав–Хмельницький: ПП «СКД», 2011; 8 : 33−45.

3. Лахтадир ОВ. Комунікативна компетентність як ефективність процесу спілкування. Психолінгвістика в сучасному світі – 2014: Матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції (23− 24 жовтня 2014 р.); відп. ред. Л.О. Калмикова. Переяслав-Хмельницький: Вид-во «КСВ», 2014, с. 32.

4. Лахтадир ОВ. Психологічні особливості розвитку комунікативної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту: Дис. канд. психол. Наук: 19.00.07 / Інститут психології ім.. Г.С. Костюка АПН України. – К., 2017. – 259 с.

5. Петровская Л.А. Компетентность в общении: соціально-психологичнй тренінг. / Л.А. Петровская – М., 1980. – 219 с.

6. Петрушин, С. В. Психологический тренинг в многочисленной группе (методика развития компетентности в общении в группах от 40 до 100 человек) / С. В. Петрушин. – М. : Академический проект ; Екатеринбург : Деловая книга, 2000. – С. 256.

7. Прозорова ЕВ. Педагогические условия формирования комуникативной компетентности. Мир психологии, 2000; 2 : 191–202.

8. Руденский ЕВ. Социальная психология: Курс лекций. М.: ИНФРА-М; Новосибирск: НГАЭ иУ, «Сибирское соглашение», 1999.

9. Самохвалова АГ. Деловое общение: секреты эффективных коммуникаций: учебное пособие. 2-е изд., перераб. и доп. СПб.: Речь, 2012.

10. Hybels S, Weaver RL. Communicating effectively.4-th ed. N.Y., 1995.

11. Sinyaev S.S. The forming of professional and communicative competence of sportspeople footballers in the training process. European journal of natural history №1, 2013 p.60-62.

12. Кондрацька Г. Д., Чепелюк А. В. Система формування професійно-мовленнєвої культури спілкування майбутніх фахівців фізичного виховання. Траектория науки. Международный электронный научный журнал. 2016. Т. 2, № 11, С.11-16.

13. Beseda N., Martynenko A., Moroz Y. Future Specialists in Physical Culture and Sport Communicative Competence Development by Training Methods International Journal of Engineering & Technology, 7 (4.8) (2018) 806-809.

14. Молчанюк В. А. Засоби формування інформаційно-комунікативної компетентності у фахівців з фізичної культури і спорту. Науковий вісник Донбасу. 2019. № 1 − 2 (39 − 40).

11. Hymes D. On Communicative Competence. Eds.: Brumfit CJ, Johnson K. The Communicative Approach to Language Teaching. London, 1979 : 5–27.

12. Hymes DH. Two types of linguistic relativity. In Bright W (ed) Sociolinguistics, 1996, 114 – 158.

13. Johnson DW, Johnson FP. Joining together: Group theory and group skills, Englewood Cliffs (N.J.). 1982. 465 p.

14. McCroskey JC. Communication Competence and Performance: A Research and Pedagogical Perspective. Communication Education. 1982. Vol. 31 : 42– 54.

15. Spitzberg BH, Cupach WR, Spitzberg BH. Interpersonal communication competence. Beverly Hills, CA : Sage, 1984. 456 p.

16. Subarkah A. Analysis of Interpersonal Communication in Sports /Atlantis press, 2018. – 288-291 p.

References.

1. Zhy`run OA. Psychological features of the development of communicative competence in future editors. K, 2006. (In Ukrainian).

2. Korniiaka OM. Features of the development of communicative competence of specialists at different stages of their professional development.. Psykholinhvistyka: [zb. Nauk. Prats DVNZ «Pereiaslav-Khmelnytskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Hryhoriia Skovorody»]. Pereiaslav–Khmelnytskyi: PP «SKD», 2011; 8 : 33−45. (In Ukrainian).

3. Lakhtadyr OV. Communicative competence as the effectiveness of the communication process. Psykholinhvistyka v suchasnomu sviti – 2014: Materialy IKh Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (23− 24 zhovtnia 2014 r.); vidp. red. L.O. Kalmykova. Pereiaslav-Khmelnytskyi: Vyd-vo «KSV», 2014, 32.

4. Lakhtadir OV. Psychological features of development of communicative competence of future experts in physical culture and sports: Dis. Cand. psychol. Sciences: 19.00.07 / GS Institute of Psychology Kostyuk Academy of Pedagogical Sciences of

Ukraine. - K., 2017. - 259 c.
5. Petrovskaya L.A. Competence in communication: social-psyhological training. / L.A. Petrovskaya – M., 2016. – 219 c.
6. Prymak TO. Marketing Communications: A Study Guide. K., 2003. (In Ukrainian).
7. Prozorova EV. Pedagogical conditions for the formation of communicative competence. Mir psihologii, 2000; 2 : 191–202. (In Russian).
8. Rudenskiy EV. Social Psychology: Lecture Course. M.: INFRA-M; Novosibirsk: NGAE iU, «Sibirskoe soglashenie», 1999. (In Russian).
9. Samohvalova AG. Business communication: the secrets of effective communications: a training manual. 2-e izd., pererab. i dop. SPb.: Rech, 2012. (In Russian).
10. Hybels S, Weaver RL. Communicating effectively.4-th ed. N.Y., 1995.
11. Hymes D. On Communicative Competence. Eds.: Brumfit CJ, Johnson K. The Communicative Approach to Language Teaching. London, 1979 : 5–27.
12. Hymes DH. Two types of linguistic relativity. In Bright W (ed) Sociolinguistics, 1996, 114 – 158.
13. Johnson DW, Johnson FP. Joining together: Group theory and group skills, Englewood Cliffs (N.J.). 1982. 465 p.
14. McCroskey JC. Communication Competence and Performance: A Research and Pedagogical Perspective. Communication Education. 1982. Vol. 31 : 42– 54.
15. Spitzberg BH, Cupach WR, Spitzberg BH. Interpersonal communication competence. Beverly Hills, CA : Sage, 1984. 456 p.
16. Subarkah A. Analysis of Interpersonal Communication in Sports /Atlantis press, 2018. – 288-291 p.

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2021.5(135).15
УДК 796.3+796.054.6-053.6

Лисенчук С. Г.
кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент
доцент кафедри фізичного виховання,
Ужгородський національний університет, м. Ужгород
Крайник Я. Б.
кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент кафедри легкої атлетики,
Харківська державна академія фізичної культури, м. Харків
Тупєєв Ю. В.
кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент кафедри спорту, доцент кафедри олімпійського і професійного спорту, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв,
Архипов В. В.
викладач кафедри фізичного виховання та спорту,
Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв

ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОЇ ТА ТЕХНІКО-ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ ЮНИХ ФУТБОЛЬНИХ ВОРОТАРІВ 13–14 РОКІВ

Представлено результати дослідження рівня фізичного розвитку, показників техніко-тактичних дій юних футболістів 13–14 років різного ігрового амплуа. У дослідженні приймали участь 46 юних футболістів 13-14 років ФК «Арсенал» м. Харкова. Використано методи: теоретичний аналіз і узагальнення науково-методичної літератури, педагогічне тестування, методи математичної статистики. Встановлено, що якість виконання техніко-тактичних дій юних футболістів не однакова у гравців різних ігрових амплуа. Воротарі переважно здійснюють довгі та короткі передачі м'яча (29,8±1,19 та 27,2±1,16 % від загальної кількості техніко-тактичних дій). Воротарі за час гри більше виконують стрибків (32,4±1,48 %) від всіх рухових дій та вкидання м'яча (26,4±1,48 %). Визначено кореляційні взаємозв'язки показників тестів, що відображають рівень фізичної підготовленості воротарів. Встановлено, що кореляція швидкісних і швидкісно-силових якостей з техніко-тактичними показниками, в більшості випадків, має статистичну значущість.

Ключові слова: *юні футболісти, воротарі, рухові якості, техніко-тактичні дії.*

Lysenchuk Sergii, Kraynik Yaroslav, Tupeev Yulai, Arkhipov Volodimir. Features of physical and technical-tactical preparedness of young football goalkeepers 13-14 years old. *The research results of the physical development level, indicators of technical and tactical actions of young football players aged 13–14 of different game roles are presented. The research involved 46 young players aged 13-14 of FC "Arsenal" in Kharkov, including 6 goalkeepers, 8 central defenders, 8 wing defenders, 8 central midfielders, 8 wing midfielders, 8 forwards. The following methods were used: theoretical analysis and generalization of scientific and methodological literature, pedagogical testing, and mathematical statistics. Quantitative indicators of motor actions of young football players of 13-14 years of different game role according to the results of 10 calendar games are determined. It was established that the quality of performance of technical and tactical actions of young football players was not the same for players of different game roles. Goalkeepers mainly make long and short passes (29.8 ± 1.19 and 27.2 ± 1.16% of the total number of technical and tactical actions). The largest number of movements with the back forward, cross step and additional step was made by the goalkeeper (12.3; 7.0; 2.6% of game actions per game), which were statistically significantly higher in relation to all field players (p <0.001). Goalkeepers during the game perform more jumps (32.4 ± 1.48% of all motor actions) and throwing the ball (26.4 ± 1.48%).*